

Bjeloruska mučna borba za demokratijom

Article by **Pavel Latushka, Roderick Kefferpütz**
September 22, 2021

Pavel Latuška, bivši visoki zvaničnik Bjelorusije, svjedočio je sistemu moći predsjednika Lukašenka iz unutra. Nakon namještenih izbora koji su izazvali velike proteste, pridružio se redovima otpora režimu. Sada u političkom azilu, Latuška ragovara sa Roderikom Keferpucom o mučnoj borbi za održavanje bjeloruskog prodemokratskog pokreta, o tome šta ovaj pokret čini tako jedinstvenim kao i o hitnoj potrebi da Evropa zauzme solidaran stav.

Roderik Keferpuc: Bjeloruski protesti su počeli prije osporavanih izbora u avgustu 2020. godine ali su porasli nakon što je postalo jasno da je Lukašenko rezultate namjestio u svoju korist. Možete li objasniti kako je pokret za demokratiju nastao i kako je dobio maha?

Pavel Latuška: Artem Sakov, Dmitrij Popau, Pavel Seviarinec, Aliaksandr Šabalin, Vladimir Tsiganovič. (orig: *Artem Sakov, Dzmitry Popau, Pavel Seviarynets, Aliaksandr Shabalin, Uladzimir Tsyanovich*)

(pauza)

Želim da počnem sa ovih pet imena. Danas u Bjelorusiji imamo 362 politička zatvorenika. I od danas sam odlučio da sve svoje intervjuve započnem sa priznanjem njihove borbe time što ću navoditi po pet od njih. Evropa treba znati njihova imena. Namješteni izbori su bili prvi pokretač protesta. Drugi je bilo masovno nasilje koje je uslijedilo. Sjećam se momenta kada je internet bio isključen i kada smo tri dana imali potpuni informacioni mrak. Kada se internet ponovo uključio sjećam se svih tih video zapisa i fotografija koje pokazuju ogromnu policijsku brutalnost. Bilo je strašno.

Tada je cijeli Minsk, pa i cijela Bjelorusija odlučila da izađe na ulice. Vlada je dočekala ove proteste za još većim nasiljem. Procjenjuje se da je devet ljudi ubijeno u posljednjih 8 mjeseci (intervju objavljen 26. maja 2021. godine). 35.000 ljudi je uhapšeno i pritvoreno. Ujedinjene nacije su priznale 4600 slučajeva mučenja. Uhapšeno je 500 novinara i lista se nastavlja.

Bjelorusi su ljuti i osjećaju se izdano. Mi želimo svoju slobodu. Mi smo jedina zemlja u Evropi koja je nastavila da živi pod diktaturom.

- 9. avgust – Aleksandar Lukašenko osvoja ogromnu pobjedu koja ga postavlja na 6. mandat.
- 10. avgust – Protestanti koji odbacuju represiju i izbornu prevaru okupljaju se u gradovima širom zemlje. Protesti su nasilno razbijeni od strane bezbjednosnih snaga.
- 14. avgust – Tsihanouskaja iz Litvanije apeluje na međunarodnu zajednicu da prizna nju kao pobjednicu i uspostavi Koordinacioni savjet.
- 17. avgust – 50-ak novinara pritvoreno u jednom danu zbog toga što su izvještavali šta se događa na protestima.
- 19. avgust – U jecima poziva međunarodnih organizacija da uspostave sankcije, EU lideri u Evropskom savjetu raspravljaju o situaciji u Bjelorusiji.
- 29. avgust – Oko 10.000 žena maršira kroz Minsk mašući zastavama, cvijećem i balonima.
- 13. septembar – Dan prije nego li se treba održati sastanak između Lukašenka i Vladimira Putina, 100.000 ljudi se pridružuje okupljanju u Minsku, marširajući do predsjednikove rezidencije.
- 15. septembar – Međunarodna organizacija Hjuan Rajts Voč (orig: Human Rights Watch) objelodanjuje mučenja i sistematska prebijanja stotina protestanata.
- 17. septembar – Evropski parlament priznaje Koordinacioni savjet kao „privremene predstavnike naroda koji traži demokratske promjene“ u Bjelorusiji.
- 2. oktobar – EU sankcije ciljaju visoke državne zvaničnike i istaknute pristalice režima iz oblasti biznisa.

Pokret za demokratiju u Bjelorusiji izdvaja se iz dva razloga: istaknutog učešća žena i uključivanja ljudi iz svijeta kulture. Možete li objasniti ove dvije dinamike i kako su one doprinijele borbi?

Ovo je jedinstvena stvar kod našeg pokreta. Tri žene su liderke našeg protesta. Usudile su se da se zauzmu za svoje muževe, porodice i bliske ljude. One su bile iskra koja je drugima dala hrabrost da učine isto. Sjećam se da sam vidio ove žene na televiziji i pomislio: „kao muškarac, kad se moja žena bori za mene, da li bih se i ja borio za nju?“ Naravno! Dakle, postale su primjer i mnogim muškarcima.

„Profesionalci u kulturi su, zajedno sa mnogim drugima, bili predvodnici ovog protesta.“

Kao bivši ministar kulture i direktor Narodnog pozorišta Bjelorusije, ponosan sam na ljude iz kulturne arene. Više od 600 kulturnih radnika je pod represijom. Ili su uhapšeni, ili prisiljeni da napuste posao, ili im je zabranjeno da se bave kulturnim aktivnostima. Nekoliko desetina njih je trenutno u zatvoru. Profesionalci iz kulture su, zajedno sa mnogim drugima studentima, akademikima, sportistima, radnicima, starima i mladima, bili predvodnici ovog protesta. Svi su se okupili za našu naciju.

Our latest edition: Democracy Ever After? Perspectives on Power and Representation is out now.

It is available to read online & order straight to your door.

[READ & Order](#)

Društvene mreže su igrale posebno važnu ulogu u vašem protestnom pokretu.

Tako je. Društvene mreže su bile naše oruđe za slobodu. Bilo preko Telegrama, Jutuba, Instagrama, Fejsbuka ili Tvitera, omogućile su nam da dopremo do svih vrsta Bjelorusa. Ali režim ovo razumije. Trenutno smo u informacionom ratu. U početku smo pobjeđivali. Sada režim uzvraća udarac. Blokiral su kanale na Telegramu. Danas su uklonili našu Instagram stranicu, skoro svi regionalni mediji su blokirani a od maja bilo koji masovni medij može biti uklonjen odlukom ministra za informisanje. Nema potrebe za sudskom odlukom. Bilo koji medij se može optužiti za ekstremizam odlukom generalnog tužioca. Želim da vaši čitaoci shvate da je civilno društvo u Bjelorusiji prestalo da postoji. Nema slobodne štampe, slobode govora, prava na protest i prava na osnivanje političke partije. Postoji samo represija. Bjelorusija je odsječena od svega.

Unazad u septembru su svi evropski masovni mediji pratili naše velike demonstracije. Danas se nikakvi podaci o Bjelorusiji ne mogu pronaći.

Zaista. Još uvijek smo usred pandemije, ciklusi vijesti se mijenjaju a pažnja ljudi je ograničen resurs. Kako pokret održavate u životu?

To je pitanje koje pogađa u srž. Mislim da je faktor šoka i dalje tu i da treba da podstakne akciju među evropskim političarima. Ova represija masovnih razmjera i ovo brutalno nasilje su bez presedana za Evropu. Lukašenko je prešao sve zamislive linije i standarde. On je državi čak dao dozvolu za ubijanje. On je promijenio zakon kako bi policiji dao pravo da koristi oružje protiv mirnih demonstranata. Od toga se ne može odstupiti i budućnosti za njega nema. Nema povratka na staro. Dakle, preostala je samo jedna opcija – pobjeda. Borimo se i ne mičemo se sa mjesta. U bjeloruskom narodu leži ogroman emocionalni potencijal. Ljuti su, ali se i plaše. Moramo ponovo omogućiti proteste i kada to učinimo, oni će biti masovni. Protesti će odlučiti o sudbini Bjelorusije a ostatak Evrope treba da pokaže svoju podršku. Apelujem na Evropljane kao Evropljanin.

Kako Evropa može pomoći?

Postoje dva načina. Prvo, potrebne su nam efikasne, kratkoročne sankcije. Moraju biti efikasne i imati stvaran učinak na Lukašenkov režim. I moraju biti kratkoročne jer ne želimo da uništimo bjelorusku ekonomiju.

17 November
100 days after the election, protests continue around the country.

19 November
Lukashenko vows not to hand over power. Human rights group Viasna estimates the number of people detained since August is over 25,000.

9 February
A coalition of NGOs appeal to the EU to take stronger steps, highlighting that 400 journalists have been arrested since the elections.

16 February
Security forces carry out raids on the offices and homes of a number of human rights and media organisations and their staff.

21 April
The National Assembly of Belarus passes several bills allowing for harsher measures against opposition activists and media.

- 17. novembar – 100 dana poslije izbora protesti nastavljaju širom zemlje.
- 19. novembar – Lukašenko se zaklinje da neće predati vlast. Grupa za ljudska prava Viasna procjenjuje da broj ljudi koji su u pritvoru od avgusta prelazi 25.000.
- 9. februar – Koalicija NVO apeluje prema EU da preduzme odlučnije korake, naglašavajući da je od izbora uhapšeno 400 novinara.
- 16. februar – Bezbjednosne snage sprovode racije nad kancelarijama i domovima određenog broja organizacija za ljudska prava i medija.
- 21. april. – Narodna skupština Bjelorusije donosi set zakona kojim dozvoljava još strožije mjere protiv opozicionih aktivista i medija.

Prošlo je međutim 8 mjeseci a još uvijek nema takvih sankcija. U nedavnom istraživanju javnog mnjenja, otprilike 64 posto ispitanika je glasalo za isključenje Bjelorusije iz Swift-a (orig: Swift), međunarodnog platnog sistema. Ovo bi bila najmoćnija sankcija. Ako ne sankcionišete Lukašenkove postupke, podržavate ih. Bjeloruski narod traži sankcije. Ne žele da nastave da žive pod diktaturom. Varate se ako vjerujete da će sankcije gurnuti Bjelorusiju u rusku orbitu. To se događa bez obzira na sve. Prema sadašnjem kursu, Bjelorusiji će za dvije tri godine ostati nulti suverenitet. Zato se ovdje radi i o sudbini Bjelorusije. Poslao sam javni apel visokom predstavniku EU Žozepu Borelu i do dan danas nisam dobio odgovor. EU raspravlja o još jednom paketu sankcija ali to nije važno, nije važno o koliko paketa sankcija razgovarate i primjenjujete, važno je šta se nalazi u tim paketima. Da li sankcionišete nevažne pojedince i male kompanije ili udarate tamo gdje boli?

„Bjeloruski problem je evropski problem.“

Rečeno mi je da sankcije nisu neki instrument uticaja i da ne donose rezultate. Naravno, neće biti rezultata ako ne primijenite odgovarajuće sankcije. Vjerujte mi, bio sam u bjeloruskoj vladi. Potrebne su nam prave, oštre sankcije, a ne kozmetičke.

A onda nam je potrebna međunarodna politička konferencija na najvišem nivou za razmatranje bjeloruskog pitanja.

Tajland, Mjanmar, Rusija i Hong Kong, širom svijeta vidimo proteste za demokratiju i slobodu. Šta je zajedničko ovim protestima i po čemu se razlikuju?

Postoji jedna ključna razlika između ovih borbi. Bjelorusija je u Evropi. Bjeloruski problem je evropski problem. Ovo nije samo evropska politička kriza, ovo je civilizacijska kriza. Ono što se dešava u Bjelorusiji stoji u potpunoj suprotnosti sa vrijednostima, ljudskim pravima i pravom za slobodu za koje se Evropa zalaže. Bjelorusija je Evropi postavila istorijski izazov.

Pavel Latushka was previously Belarusian minister of culture and an ambassador to several EU countries. In support of striking theatre artists amid protests following the disputed 2020 presidential election, he left the government and became a key figure in the democracy movement, joining the presidium of opposition leader Sviatlana Tsikhanouskaya's Coordination Council. He now lives in exile in Poland.

Roderick Kefferpütz works for Germany's only Green-led regional government as Deputy Head of Unit for Policy and Strategy in the State Ministry of Baden-Württemberg. He was previously head of office for MEP Reinhard Bütikofer, Co-Chair of the European Green Party (EGP). He holds an MPhil from the University of Oxford.

Published September 22, 2021

Article in Montenegrin

Translation available in Armenian, English, French, Polish, Russian

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/bjeloruska-mucna-borba-za-demokratijom/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space.

Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.